



# PAPIEREN SOEVEREINITEIT HEEFT HOGE PRIJS

ADRIAAN SCHOUT EN ARNOUT MIJS

Nederland is afhankelijk van het buitenland. Kiezers en politici lijken dat nog wel eens te ontkennen. Toch is het niet vreemd dat zowel kiezer als politicus vast willen houden aan eigen zeggenschap, oftewel Nederlandse soevereiniteit. We willen tenslotte allemaal baas zijn in eigen huis. We vroegen Adriaan Schout en Arnout Mijs naar hun mening over de Nederlandse soevereiniteit in de 21ste eeuw. Zij concluderen dat nu nog gaan vasthouden aan eigen soevereiniteit niet alleen een wassen neus is, het is ook schadelijk voor de Nederlandse welvaart. De kiezer wordt op het verkeerde been gezet, want we zijn dan misschien op papier baas in eigen huis, in de praktijk stelt die zeggenschap niets voor. De werkelijke discussie zou moeten gaan over hoe wederzijdse afhankelijkheid te besturen.

Onder druk van de eurocrisis moeten er in rap tempo beslissingen worden genomen over de toekomst van het Europese project. Hierin moet voorop staan welk besluit voor Nederland gunstig is voor de toekomst. Politici verliezen zich echter in vage discussies over soevereiniteit (zeggenschap over het eigen lot). Deze discussies stellen in de praktijk nauwelijks iets voor; tenslotte gaan regering en het merendeel van de politieke partijen gewoon akkoord met het overdragen van bevoegdheden. Daarbij is krampachtig vasthouden aan die soevereiniteit niet in het belang van Nederland. Het is de hoogste tijd om op te houden met de verkeerde discussie en de politieke pijlen te richten op de fundamentele vraagstukken die spelen.

Het draagvlak voor de EU in Nederland kalft af. Om duidelijk te maken dat er (eindelijk) geluisterd wordt in Den Haag, doet de Tweede Kamer verwoede pogingen om te voorkomen dat nog meer politieke macht weglekt naar 'Brussel'. Kenmerkend voor het vasthouden aan de soevereiniteitsgedachte was de motie-Slob van maart 2011, die met steun van de PvdA, VVD, CDA en CU werd aangenomen en de regering opriep 'geen beweging naar een Europese politieke unie' te maken en om meer 'Europees afdwingbare afspraken' tegen te houden. Slob verklaarde vervolgens: 'Hiermee gaan we het overdragen van soevereiniteit aan Europa tegen.'

De zorgen over soevereiniteit zijn ook te vinden in de verkiezingsprogramma's. CDA, D66, PvdA, PVV, SP, VVD, ChristenUnie en SGP werpen zich alle op als hoeders van de Nederlandse soevereiniteit. De minimale vorm waarin dit invulling krijgt, is dat de partijen stellen dat wat nationaal geregeld kan worden uit Europese handen moet blijven. Sinds het Verdrag van Maastricht (1992) staat dit bekend als het subsidiariteitsbeginsel en is dus zeker niet nieuw. De maximale uiting van subsidiariteit komt van de PVV die vindt dat Nederland uit de EU en uit de euro moet, om zo nationaal alle touwtjes in handen te hebben.

---

*CDA, D66, PvdA, PVV, SP, VVD,  
ChristenUnie en SGP werpen zich  
allen op als hoeders van de Nederlandse  
soevereiniteit.*

---

Tegelijkertijd draagt ook Nederland nog steeds bij aan het inperken van de nationale handelingsvrijheden door akkoord te gaan met het overdragen van nieuwe bevoegdheden aan de EU met bijvoorbeeld het *six-pack* (zes maatregelen voor meer Europees economisch bestuur), nieuwe regels en instrumen-

ten voor meer begrotingsdiscipline, en de aanstelling van een onafhankelijke Europese commissaris die dwingend toeziet op het economisch en financieel beleid in lidstaten. Vlak na de motie-Slob heeft premier Rutte in de Kamer zelfs aangegeven dat hij op het gebied van begrotingsdiscipline 'karrenvrachten vol' soevereiniteit wil overdragen. Ondanks het verbale verzet hebben meerdere oppositiepartijen hier ook mee ingestemd.

Wil dat zeggen dat de kiezers in het ootje worden genomen? Ja, maar vooral omdat de Kamerleden zichzelf voor de gek houden door een schijnsituatie te schetsen waarin soevereiniteit niet alleen nog zou bestaan, maar ook daadwerkelijk in het Nederlandse belang is. Soevereiniteit eisen is een pseudo-oplossing voor een pseudoprobleem.

---

### *Soevereiniteit eisen is een pseudo-oplossing voor een pseudoprobleem.*

---

De wens om de Nederlandse zelfbeschikking te bewaken is natuurlijk niet verwonderlijk omdat de EU vervreemdend ver af staat van de bevolking. De democratische controle op EU-besluitvorming laat zonder meer te wensen over. Echter, de manier waarop de soevereiniteitskwestie wordt ingebracht, roept een aantal fundamentele vragen op.

Het eerste gevaar in de soevereiniteitsdiscussie betreft de 'losse' manier waarop politici de term gebruiken. Dit lijkt op *fact free politics*. Kamerleden behoren per geval inhoudelijk duidelijk te maken in hoeverre Nederland beleidsmatig verweven is met het buitenland en wat de voor- en nadelen zijn van eventueel meer of minder verwevenheid. Vermoedelijk is Nederland in het merendeel van de onderwerpen al zo sterk



internationaal gebonden, dat in de praktijk er geen sprake is van soevereiniteit. Toen de gulden nog bestond betrof het grapje onder bankiers van De Nederlandsche Bank niet of, maar hoe lang soevereiniteit gold. Het antwoord was: 10 minuten. Zo kort duurde het om uit te vinden of de Duitse centrale bank een beslissing had genomen. De verwevenheid is sindsdien alleen maar toegenomen.

Dan het tweede gevaar. Door het vasthouden aan de soevereiniteit lijdt Nederland waarschijnlijk veelal juist schade. Het CBS heeft recent aangetoond dat Nederland een van de belangrijkste handelspartners is voor alle EU-landen. Nederland is dus afhankelijk voor haar economische groei van andere landen. Juist door zeggenschap over te dragen aan Brussel, wint Nederland aan invloed. Minder soevereiniteit biedt Nederland meer zeggenschap over factoren in andere landen >

- > die onze economie kunnen maken of breken. Omgekeerd kan een stem voor meer soevereiniteit dus beter gezien worden als een ontkenning van de feitelijke verwevenheid.

---

### *Door het vasthouden aan de soevereiniteit lijdt Nederland waarschijnlijk juist schade.*

---

Nederland gedraagt zich soms als een huiseigenaar, die volledig baas wil zijn over huis en tuin. De prachtige woning, schitterend gerenoveerd met tal van traditionele details, staat echter in een verloederende buurt. De andere bewoners laten hun koopwoningen rustig verslonzen en geven er nauwelijks om. De huiseigenaar ergert zich er mateloos aan en moppert non-stop. De andere eigenaren erop aanspreken tijdens de jaarlijkse buurtbarbecue ja, maar proberen verbeteringen actief af te dwingen? Natuurlijk niet! 'Moet je je toch eens voorstellen dat die burens dan ook zeggenschap kunnen krijgen over mijn woning!' Door vast te houden aan het baas zijn over eigen huis en tuin, snijdt de huiseigenaar zichzelf in de vingers, want het is niet in zijn eigenbelang. Naast de dagelijkse ergernissen zal zijn huis bij verkoop minder waard zijn door de verpauperde buurt.

Bovenstaande metafoor en het risico van schade is één op één overdraagbaar op de keuzes rondom verdiepte economische integratie. Het Nederlandse huis in de Europese Unie staat er minder mooi bij dan in bovenstaande metafoor, maar er is bereidheid om met harde ingrepen de economie te renoveren. Echter als, bijvoorbeeld, België of Frankrijk onhoudbare pensioenssystemen

koesteren en hun huishoudingen niet actief op orde brengen, is Nederland over 10 jaar failliet en zijn ook onze pensioenen uitgehold. Vasthouden aan het baas zijn in eigen land, is veelal niet gunstig. Soevereiniteit beschermen klinkt natuurlijk fantastisch, maar is in de praktijk onrendabel, tenzij 'baas zijn over eigen huis' meer prioriteit heeft dan de economische waarde ervan.

Ook de angst van de huiseigenaar voor inspraak van de burens over het eigen huis, domineert het politieke debat. Nederland wil best andere landen voorhouden welk beleid ze moeten voeren, maar omgekeerd weigert Nederland zich te laten disciplineren door andere landen of door de EU. Het voldoen aan de 3%-norm voor het begrotingstekort is daarbij tekenend. Nederland wil een strenge Europese begrotingsdiscipline en vindt dat er in andere landen moet worden hervormd op gebieden zoals de pensioenen en economisch beleid. Toegeven dat Nederland zelf moet bezuinigen om te voldoen aan de 3%-norm is moeilijk genoeg. Daarbij wil Nederland zelf bepalen hoe het de eigen norm haalt. De VVD en andere partijen willen niet dat de onafhankelijke Eurocommissaris uitspraken doet over het Nederlandse woningmarktbeleid, de hypotheekrenteaftrek of de besteding van onderzoeksgeld. Regering en Kamer willen Nederland wel als voorbeeld stellen aan andere landen, maar zijn te trots om zelf een spiegel voorgehouden te krijgen.

ernvraag voor Nederland is niet hoe soevereiniteit te bewaken, maar hoe wederzijdse afhankelijkheid te besturen en daarin de Nederlandse belangen te bewaken. Dit vraagt om duidelijke visies van partijen op Europees economisch bestuur, demo-

cratische controle en andere Europese uitdagingen die nu op het spel staan. Kiezers hebben geen baat bij het schermen met soevereiniteit.

